

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

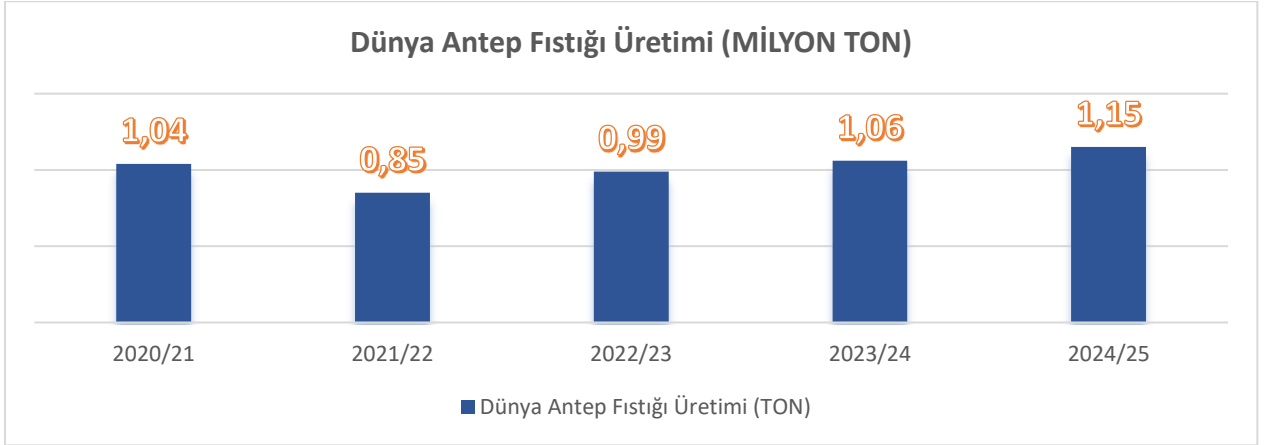
Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler

İHRACAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM ÜRÜNLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

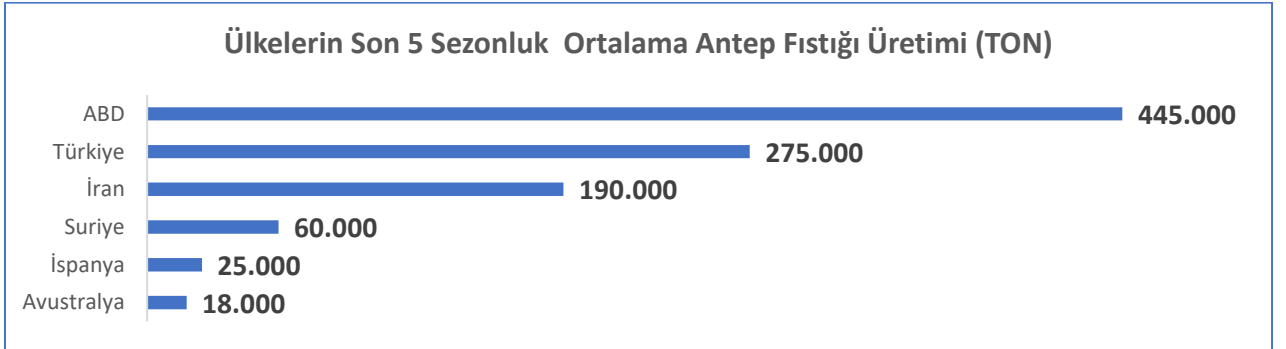
ANTEP FISTIĞI

Dünya Antep Fıstığı Üretimi

Genellikle kuruyemiş olarak tüketilen “Antep fıstığı” fizyolojik özelliğinden kaynaklı olarak periyodisite (bir yıl az bir yıl çok ürün verme) gösteren bir meyvedir. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC) verilerine göre, dünya Antep fıstığı üretimi 2024/25 sezonunda bir önceki sezona kıyasla yaklaşık %8,5 artış göstererek 1,15 milyon ton seviyesine ulaşmıştır.

Kaynak: Inc Nuts & Dried Fruits Statistical Yearbook 2024/25

Kaynak: Inc Nuts & Dried Fruits Statistical Yearbook-2020/21–2024/25 sezonları ortalaması

Beş yıllık ortalama Antep fıstığı üretiminde lider durumda bulunan ülke 445 bin ton ile Amerika Birleşik Devletleri’dir. ABD, üretim ve sulama tekniklerini geliştirmek suretiyle üretim hacmini devamlı artırmış, 2018 yılında İran’ı da geçerek dünya üretiminde birinci sıraya geçmiştir. ABD’de Antep fıstığı ağırlıklı olarak Kaliforniya eyaletinde yetişmektedir. Bu ülkeye fıstık ilk olarak İran’dan 1848 yılında getirilmiştir. ABD’de Kirman ve Peter tipi Antep fıstıkları ağırlıklı olarak yetişen çeşitler olup, bu çeşitlere ilave olarak İbrahmim, Ohadi, Safidi, Şasti ve Vahidi çeşitleri de vardır.

İran menşeli fıstıkların fiyatının göreceli olarak daha düşük ve fıstıkların iri taneli ve çıtlak olması İran fıstıklarının dünya çapında talep edilmesine neden olmaktadır. Ancak üretim esnasında oluşan aflatoksin, ithalatçı ülkelerin zaman zaman İran fıstığı ithalatına engel koymalarına neden olmuş ve geçtiğimiz yıllarda özellikle Avrupa Birliği ile ABD bu konuda ciddi önlemler almaya başlamışlardır.

Türkiye yaklaşık 275 bin tonluk ortalama üretimiyle dünya sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Ülkemiz, Antep fıstığı üretiminde küresel ölçekte önde gelen üretici ülkeler arasında yer almakta olup ürünün doğal periyodisite (var-yok yılı) özelliği nedeniyle üretim miktarları sezonlar itibarıyla dalgalanabilmektedir. Buna rağmen, son beş sezon ortalaması itibarıyla güçlü üretim kapasitesini korumaktadır.

Türkiye Antep Fıstığı Üretimi

Türkiye, Pistaci cinsine giren türlerin gen merkezidir. Bundan dolayı Antep fıstığı ülkemizde büyük bir çeşitlilik göstermekte olup oldukça farklı tip ve çeşitlerle yetiştiricilik yapıldığından, standart verim elde edilmesi oldukça zordur. Türkiye’de yaygın olarak yetiştirilen Antep fıstığı, ‘uzun Antep fıstığı’ çeşididir. Buna Siirt, Kırmızı, Halebi ve Ohadi çeşitleri eklenmektedir. Antep fıstığı üretiminin %90’ından fazlası üretim için gerekli olan coğrafi koşullara sahip Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden sağlanmaktadır. Antep fıstığı üretim alanında %38’lik paya sahip olan Şanlıurfa, 1,5 milyon dekar alan ile en fazla üretim alanına sahip il konumundadır. Şanlıurfa’yı 1,4 milyon dekar alan ile Gaziantep ve 320 bin dekar alan ile Siirt takip etmektedir. Antep fıstığı hem bölge hem de ülke ekonomisi açısından önem arz eden bir üründür.

TÜİK tarafından yayımlanan Bitkisel Denge Tabloları incelendiğinde; 2024/2025 piyasa döneminde yaklaşık 383 bin ton üretilen Antep fıstığı ürününün yeterlilik derecesinin %104,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Sezon	Üretim (Ton)	Yurt içi kullanım (Ton)	İnsan tüketimi (Ton)	Yeterlilik derecesi (%)
2024/'25	383 000	357 295	343 003	104,5
2023/'24	176 000	155 470	149 251	110,4
2022/'23	239 289	226 346	217 292	103,1
2021/'22	119 355	74 591	71 607	156,0
2020/'21	296 376	258 279	247 947	111,9

Kaynak:TÜİK

Dünya Antep Fıstığı Ticareti

2025 yılında Antep fıstığı ihracat verisi incelendiğinde dünya üretim istatistiklerine paralel olarak Amerika Birleşik Devletleri’nin yaklaşık 2,5 milyar dolarlık ihracat rakamı ile söz konusu ürünün ihracatında da lider pozisyonda olduğu görülmektedir. ABD’nin bahsi geçen üründe en önemli pazarlarını Avrupa Birliği ve Vietnam oluşturmaktadır. ABD’yi 682 milyon dolarla İran izlemekte olup ülkemiz yaklaşık 496,6 milyon dolarlık ihracat ile üçüncü sırada yer almaktadır.

İlaveten, dünya Antep fıstığı pazarı ürünün geniş ölçekte yeniden ihracata tabi tutulduğu; bu çerçevede Hong Kong, Almanya, Hollanda gibi üretici olmayan ülkelerin de üçüncü ülke menşeli ürünleri yeniden ihraç etmek suretiyle bu pazarda önemli rol oynadığı görülmektedir.

Trademap 2025 yılı verilerine göre dünyada yaklaşık 5,3 milyar ABD dolarına ulaşan dünya Antep fıstığı ithalatında en büyük payı %12,9 ile Almanya alırken söz konusu ülkeyi İtalya (%12,0) ve Vietnam (%9,9) takip etmektedir.

Türkiye Antep Fıstığı İhracatı

	2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)	Net Ağırlık (TON)	Değer (1000 \$)
Antep Fıstığı; kabuklu	7.385	46.023	9.843	60.113	10.494	76.059	16.922	118.247	22.354	158.460	18.146	144.684
Antep fıstığı; kabuksuz	8.230	106.868	13.551	174.712	14.509	181.857	15.013	199.714	18.802	286.221	21.661	351.926
TOPLAM	15.614	152.891	23.394	234.826	25.003	257.917	31.935	317.961	41.156	444.681	39.807	496.610

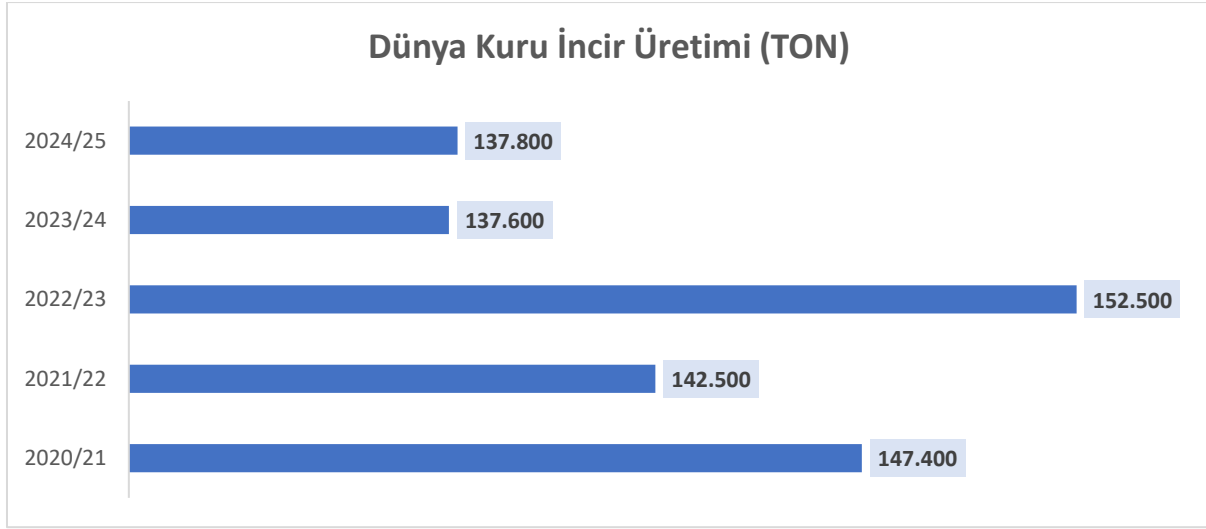
Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Yüksek üretim maliyetleri rakip ülke ürünleri karşısında pazarlama zorluklarını beraberinde getirmekle birlikte, 2024 yılında Antep fıstığı ihracatımız yaklaşık 445 milyon dolar (41,1 bin ton) olarak gerçekleşmiştir. 2025 yılında ise Antep fıstığı ihracatımız bir önceki yıla kıyasla yaklaşık %11,7 oranında artış ile yaklaşık 497 milyon ABD dolarına (39,8 bin ton) yükselmiştir.

KURU İNCİR

DÜNYA ÜRETİMİ

İncir, ilk kültüre alınan meyvelerden birisi olarak, anavatanı Anadolu'dan, önce Suriye ve Filistin'e, sonrasında da Çin ve Hindistan'a yayılmıştır. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC) verilerine göre, 2024/25 sezonunda dünya kuru incir üretimi 137.800 ton olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi - INC

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC) verilerine göre, 2024/25 sezonunda dünya kuru incir üretiminde 87,1 bin ton ile Türkiye ilk sırada yer almakta olup Türkiye'yi İran (20 bin ton), Afganistan (10,5 bin ton), İspanya (9,5 bin ton) ve ABD (7,2 bin ton) takip etmektedir. Türkiye tek başına küresel kuru incir üretiminin yaklaşık %63'ünü gerçekleştirmektedir.

2024/25 Sezonu Dünya Kuru İncir Üretimi	
Ülke	Üretim (Ton)
Türkiye	87.100
İran	20.000
Afganistan	10.500
İspanya	9.500
ABD	7.200
Cezayir	1.500
Diğer	2.000
Dünya Toplam	137.800

Kaynak: Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi- INC

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Akdeniz kıyılarının tipik meyvesi olan incir, yaklaşık olarak 30.000 çiftçi ailesinin yetiştiriciliğini yaparak geçimini sağladığı ve sektörde 250.000 kişiye istihdam imkânı yaratan bir

ürünümüzdür. Yetiştirme açısından en uygun ekolojik koşulları Ege Bölgesindeki Büyük ve Küçük Menderes Havzalarında bulmuş, en fazla çeşit zenginliğini de bu bölgelerde göstermiştir. Ege bölgesi dışında üretilen incirler ekseriyetle taze olarak tüketilirken, Ege Bölgesinde üretilen incirlerin büyük bölümü kurutulmuş olarak değerlendirilmektedir. Kurutmalık incir plantasyonlarının %4,6'sı taban, %12'si kır-taban ve %83,4'ü ise eğimli dağlık alanda yer almaktadır.

Türkiye'de birçok incir çeşidi yetiştirilmesine rağmen, özellikle "Sarı Lop" adı verilen incir çeşidi; büyüklüğü, tadı, etli oluşu, açık rengi ve yumuşak kabuğu ile dünyada kurutmaya en uygun türlerden birisi olarak nitelendirilmektedir. Bu incir çeşidinin ülkemizdeki en önemli üretim alanı, İzmir ve Aydın civarındadır. Ülkemiz incir üretiminin %90'undan fazlasını Sarı Lop çeşidi incirler oluşturmaktadır.

Toplama işlemi tamamlanan taze incirler, ağaçtan veya metalden yapılan yastıklara veya karton tekneler üzerine serilerek, güneş altında 2–4 gün süre ile kurutulur. Kurutma işlemi incirin depolama süresini artırdığı gibi, besin değerini de artırmaktadır. Taze incirler yaklaşık %12 oranında şeker ihtiva ederken, kurutulduktan sonra şeker oranı %50'ye yükselmektedir.

İhracatçılarımız tarafından satın alınan incirler tesislerde işlenmeden önce ürünün bozulmasına karşı yıkama, temizleme ve afla toksin kontrolü için UV ışını altında elleçleme gibi işlemlere tabi tutulurlar.

Yüksek kalori değeri, mineral maddeler ve besin maddeleri içeriğiyle gıda maddeleri arasında özel bir yeri olan kuru incirin çok çeşitli tüketim alanları mevcuttur. Kuru incir, uluslararası pazarlarda, çerezlik olarak tüketildiği gibi pasta imalatında, çeşitli yemeklerin yapımında, dilimlenmiş olarak ekmek imalatında, şekerli mamuller imalatında ve meyve karışımlarında kullanılmaktadır. Doğrudan tüketimi tercih edilmeyenlerden pekmez, hurda incirlerden de etil alkol üretilmektedir. Etil alkolün üretimi esnasında incir çekirdekleri de boya, kozmetik ve ilaç sanayinde değerlendirilmektedir.

2024/25 sezonunda ülkemiz incir üretimi **375 bin ton**, kuru incir üretimi ise **87 bin ton** olarak gerçekleşmiştir.

DIŞ TİCARET

Türkiye dünya kuru incir ihracatında birinci sırada yer almakta, ülkemizde üretilen kuru incirin %80'den fazlası ihracata konu olmaktadır. 2024 yılında 419 milyon dolar olan kuru incir ihracatımız 2025 yılında %9,4 oranında artarak 459 milyona yükselmiştir. Kuru incir sektöründe yer alan diğer önemli ihracatçı ülkeler Afganistan, İspanya, İran, BAE, Hollanda ve Yunanistan'dır.

Ülkemiz kuru incir ihracatına ilişkin veriler incelendiğinde ise ABD, Almanya ve Fransa'nın en önemli ithalatçıları olduğu göze çarpmaktadır.

Avrupa Birliği'nin toplam kuru incir ihracatımızdaki payı %55 olup diğer en önemli pazarlarımız Amerika, Kanada ve Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Bununla birlikte, özellikle Uzak Doğu'ya yönelik pazar çeşitlendirme faaliyetleri kapsamında geleneksel ihraç pazarımız olan Avrupa Birliği'nin payında azalış eğilimi görülmektedir.

Öte yandan, giderek hassaslaşan tüketici tercihlerine paralel olarak Türkiye’de ve dünyada kuru incire artan bir talep vardır. Yurt dışı pazarlarda Noel, yurt içinde de Ramazan ve aşure ayı dönemlerinde kuru incir talebinde belirgin artışlar görülmektedir.

Kuru incir ihracatçılarımız daha çok Ege bölgesinde yerleşmiş olup bu firmalar kuru incirin yanı sıra diğer kuru meyve ürünlerinin ticaretiyle de ilgilenmektedirler.

2025 YILI TÜRKİYE’NİN ÜLKE BAZINDA KURU İNCİR İHRACATI

Sıra No	Ülke	Pay
1	ABD	17,39%
2	Almanya	15,69%
3	Fransa	9,57%
4	Birleşik Krallık	6,31%
5	İsviçre	3,85%
6	Kanda	3,73%
7	Hollanda	3,36%
8	Rusya	3,12%
9	Avusturya	3,11%
10	İtalya	3,07%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

ÜRETİM

Dünya Üretimi

Kayısı üretimi dünyanın birçok bölgesine yayılmış olmakla birlikte, kuru kayısı üretimi özellikle Türkiye başta olmak üzere Orta Asya ve yakın coğrafyada yoğunlaşmaktadır. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC) verilerine göre, 2024/25 sezonunda dünya kuru kayısı üretimi 167.917 ton olarak gerçekleşmiş olup Türkiye 107.517 tonluk üretimi ve %64'lük payı ile dünya kuru kayısı üretiminde açık ara lider konumdadır. Türkiye'yi İran, Özbekistan, Tacikistan ve Çin takip etmektedir.

Türkiye Üretimi

Ülkemizde kayısı başta Malatya olmak üzere Elazığ, Erzincan, Sivas, Kars, Iğdır illeri ile Ege, Akdeniz, İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde üretilmektedir. Üretilen kayısının önemli bir bölümü kurutulduktan sonra ihraç edilmekte geri kalanı büyük oranda sofralık olarak bir kısmı da sanayi üretiminde kullanılmaktadır.

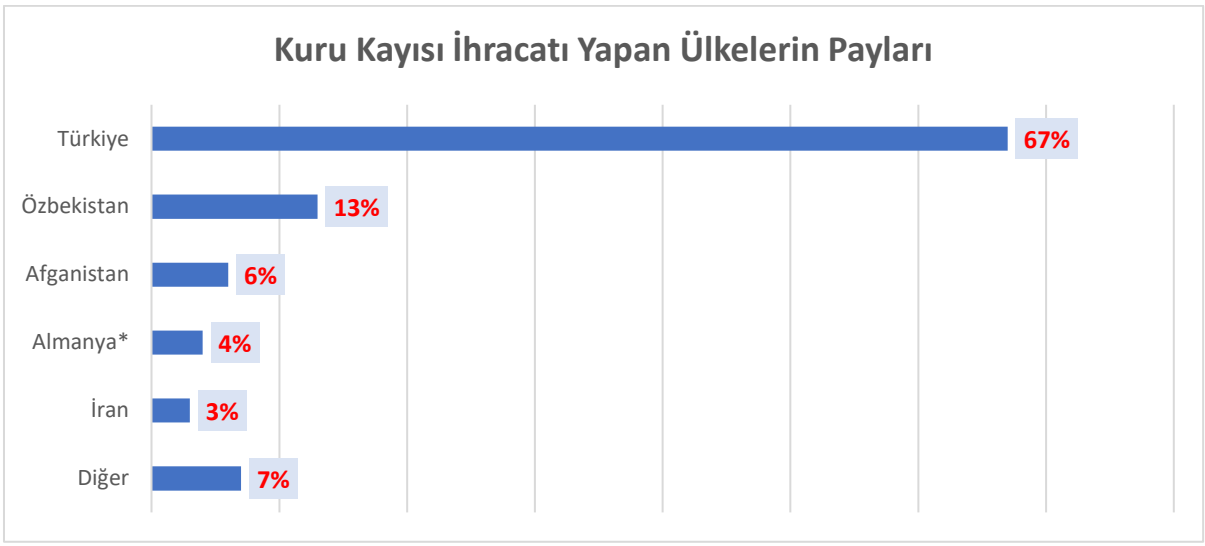
Türkiye'nin en önemli kayısı üretim merkezi olan Malatya'nın kuru kayısı ihracatımızda özel bir önemi bulunmaktadır. Türkiye taze kayısı üretiminin yarısından fazlasını sağlayan bu ilimizde üretim yoğun olarak kurutmalığa yönelik olup, kurutulan kayısının yaklaşık %90-95'i ihraç edilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde gerek ağaç sayısı gerekse taze ve kuru kayısı üretim miktarları ile Malatya ilimiz sadece ülkemizin değil bütün dünyanın kayısı üretim merkezi konumunda bulunmaktadır.

2024/25 sezonunda ülkemiz kayısı üretimi 1.290.440 ton, kuru kayısı üretimi ise 107.517 ton olarak gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret

Dünya Kuru Kayısı İhracatı

Dünya kuru kayısı ihracatına ilişkin veriler incelendiğinde, ülkemizin %67'lik pay ile söz konusu ürünün ihracatında birinci sırada yer aldığı, ülkemizi sırasıyla Özbekistan ve Afganistan'ın takip ettiği görülmektedir.

Kaynak: Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC)

*:Transit ülke

Dünya Kuru Kayısı İthalatı

Dünya kuru kayısı ithalatının %15,5'i ABD tarafından gerçekleştirilmekte olup ABD'yi sırasıyla, Almanya ve Fransa takip etmektedir.

2025 Yılında Kuru Kayısı İthalatı Yapan Ülkelerin Payları

1	ABD	15,5%
2	Almanya	8,2%
3	Fransa	6,8%
4	İngiltere	6,1%
5	Hollanda	3,9%
6	Avustralya	2,8%
7	Hindistan	2,8%
8	Brezilya	2,6%
9	Kanada	2,5%
10	İtalya	2,5%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Türkiye Dış Ticareti

Türkiye'nin Kuru Kayısı İhracatı

Ülkemiz kuru kayısı ihracatı 2024 yılında 405 milyon dolar olarak gerçekleşmiş, 2025 yılında ise %18,6 oranında azalışla 329 milyon dolar seviyesine gerilemiştir.

Kuru kayısı, kuru meyve sektörümüzün önemli geleneksel ihraç ürünlerinden birisidir. Kuru kayısı ihracatımızda dikkati çeken bir diğer husus da ihracatımızın belirli ülkelerde yoğunlaşmasıdır. Ülkemizin en önemli ihraç pazarları incelendiğinde, ABD'nin ilk sırada yer aldığı ve bu ülkeyi sırasıyla Fransa, Almanya ve Birleşik Krallığın izlediği görülmektedir.

2025 YILI TÜRKİYE'NİN ÜLKE BAZINDA KURU KAYISI İHRACATI

1	ABD	24,73%
2	Fransa	9,99%
3	Almanya	8,15%
4	İngiltere	5%
5	Brezilya	4,69%
6	Avustralya	4,61%
7	Hollanda	3,70%
8	Kanada	3,17%
9	Cezayir	2,61%
10	Rusya Federasyonu	2,36%

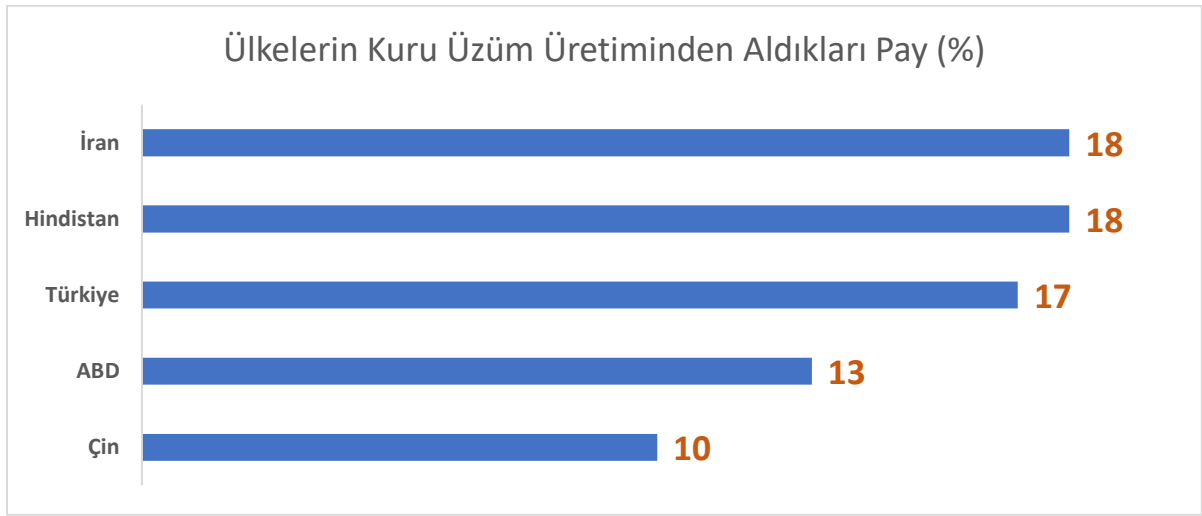
Kaynak: International Trade Center (Trademap)

KURU ÜZÜM

ÜRETİM

Dünya Üretimi

Üzüm, iklim ve toprak istekleri yönünden çok seçici olmaması, çoğaltma yöntemlerinin kolay olması ve farklı şekillerde değerlendirilebilmesi nedeniyle dünyadaki en yaygın kültür bitkilerinden biridir. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi (INC) verilerine göre, 2024/25 sezonunda dünya kuru üzüm üretimi 1.326.614 ton olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu üretimde İran ve Hindistan %18'er pay ile ilk sırayı paylaşırken, Türkiye 226.239 tonluk üretimi ve %17'lik pay ile önde gelen üretici ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'yi ABD ve Çin takip etmektedir.

Kaynak: Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi - INC

Türkiye Üretimi

Ülkemizde, 1200'ün üzerinde üzüm çeşidinin varlığı saptanmıştır. Bölgelere göre üretim incelendiğinde, Ege'de çekirdeksiz, Marmara'da sofralık ve şaraplık, Akdeniz'de ilk turfanda, ,

Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da şaraplık, sofralık, çekirdekli kurutmalık üzüm yetiştiriciliği gelişme göstermektedir.

Üretilen üzümün, yıllar itibariyle değişmekle beraber, ortalama % 5-10'unun kurutulduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'nin dünya ticaretine konu olan ve ihracatta en fazla öneme sahip kuru üzümler, çekirdeksiz ve özellikle "Sultani" tip kuru üzümlerdir. Ülkemizin sultani veya diğer bir adıyla sultaniye çekirdeksiz üzümü dünyaca tanınmaktadır. Sultaniye tipi çekirdeksiz kuru üzüm, 18'nci yüzyıl sonlarında yuvarlak çekirdeksiz kuru üzümün ıslah edilmiş çeşididir. Nefaset yönüyle sultanlara layık görüldüğünden sultan sofralarını süslemesi nedeniyle sultaniye adını almıştır.

Ülkemizde çekirdeksiz kuru üzüm üretimi, Ege bölgesinde özellikle Manisa, Turgutlu, Salihli, Akhisar, Menemen, Kemalpaşa, Çal ve Çivril'de yoğunlaşmıştır.

Türkiye’de üretilen üzümler, çoğunlukla kuru ve sofralık olarak tüketilmekle birlikte, bir miktar üzüm de pekmez, bulama, pestil, lokum gibi formlarda doğrudan veya sirke ile içki yapımında olduğu gibi dolaylı olarak sanayi tarafından değerlendirilmektedir. Türkiye’deki üzüm tüketimi, üretimin sofralık, şaraplık veya kurutmalık olmasına göre farklılık göstermekte olup, kuru üzümde ağırlık ihracattadır.

Bir protein ve karbonhidrat kaynağı olan kuru üzüm, içeriğindeki demir, fosfat, kalsiyum ve diğer mineral maddeler ile A, B1, B2, B6, C vitaminlerinden dolayı, dünyada gittikçe artan oranlarda talep görmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde, sağlıklı gıda tüketimi konusundaki bilincin yüksek olması beslenme alışkanlıklarında bu tip ürünlerin daha fazla yer almasına sebep olmaktadır. Bu açıdan kuru üzüm, gelecek yıllarda, dünya gıda pazarından daha büyük paylar alabilecek bir üründür.

DIŞ TİCARET

Dünya İhracatı

Dünya kuru üzüm ihracatına ilişkin veriler incelendiğinde ülkemizin %26,7’lik pay ile birinci sırada yer aldığı, ülkemizi sırasıyla Güney Afrika (%10) ve ABD’nin (%9,1) takip ettiği görülmektedir.

Türkiye’nin Kuru Üzüm İhracatı

Türkiye dünya üzüm ticaretinde en etkin role sahip ülke konumundadır. Türkiye’de ihracata yönelik üzüm üretimi bakımından ilk sırayı çekirdeksiz üzüm almaktadır. Türkiye’de üzüm ihracatının yaklaşık %95’ini sultani çekirdeksiz kuru üzüm oluşturmaktadır. 2024 yılında 599 milyon dolar olarak gerçekleşen kuru üzüm ihracatı, 2025 yılında %2,7’lik azalma ile 583 milyon dolara gerilemiştir. Ülkeler itibarıyla Türkiye’nin kuru üzüm ihracatına bakıldığında, en önemli ihraç pazarlarımızın Birleşik Krallık, Hollanda, Almanya ve İtalya olmak üzere AB ülkeleri olduğu görülmektedir. Bu ülkeler, Türkiye’den ithal ettikleri kuru üzümlerin bir kısmını yeniden ihraç ederek değerlendirme yoluna gitmektedirler.

2025 Yılı Ülke Bazında Türkiye’nin Kuru Üzüm İhracatı

Sıra	Ülke	Pay (değer)
1	Birleşik Krallık	28,3%
2	Hollanda	13,2%
3	Almanya	9,7%
4	İtalya	7,8%
5	Fransa	6,1%
6	İspanya	3,8%
7	Japonya	3%
8	Belçika	2,7%
9	Avustralya	2,4%
10	Kanada	2,2%

Kaynak : International Trade Center (Trademap)